

Ali je upati, da se bode vlada zavedela svoje dolžnosti in napram Madjarom ostala trda in energična ter krepko varovala cislitvanske koristi? Bojimo se, da ne!

„The wonderful century.“

Tako se glasi naslov jako zanimive knjige, katero je ravnokar obelodanil znameniti učenjak Alfred Russel Wallace. „The wonderful century“, „stoletje čudežev“, imevuje Wallace naše devetnajsto stoletje in to z bok mnogih iznajdb, s katerimi se more ponašati. S tem ne misli Wallace na tiste milijone iznajdb, katere so zabeležane v patentnem registru, ampak na tiste, ki so nam razkrile nove, doslej neznane zakone narave, ustvarile nove fundamente vede in posegle globoko v vsakdanje življenje.

Russel Wallace je te iznajdbe razdelil na dve skupini, na iznajbe in razkritja praktične vrednosti in na iznajdbe in razkritja bolj teoretičnega pomena.

V prvo skupino spadajo naslednje iznajdbe. 1. železnice, ki so premenile potovanje in zlasti vso trgovino in obrtnost revolucionirale ter preorugačile ves gospodarski ustroj, 2. parobrode, ki so za promet na morju istega pomena, kakor železnice za promet na kopnem, 3. električni telegraf, 4. žveplenka, 5. plinova razsvetljava, 6. telefon, 7. električna luč, 8. fotografija, 9. fonograf, 10. röntgenovi žarki, 11. spektralna analiza, ki je naše znanje o univerzumu korenito predrugačila tako, da smo z njeno pomočjo v stano, določiti relativno temperaturo in kamiško sestavo zvezda, 12. poraba anestezičnih sredstev, vsled katerih je možno izvrševati najtežje kirurške operacije ne da bi bolnik imel kake bolečine, 13. poraba antiseptičnih sredstev v kururgiji.

To je lepa vrsta znamenitih iznajdb. Ako se vprašamo, kaj so nam jednako važnega podala prejšnja stoletja, moramo odgovoriti, da skoro ničesar. 17. stoletje nam ni dalo družega, kakor dalnogled, katerega iznajba pa daleč nima tistega pomena, kakor na pr. spektralna analiza. Res, da so v 18. veku marki Worcester Bonltuos in Watt prišli na sled učinka para, a praktičnega pomeua je to postalo še le v našem veku, in tudi zrakoplov in strelovod se v minolem stoletju nista povspela do večje važnosti.

Šestnajsto stoletje nam ni prineslo nobene večje iznajdbe, 15. nam je prineslo tisk, 14. pa kompas, vsa prejšnja stoletja in tisočletja pa so človeštvu padala samo dvoje izumov življenskopraktičnega pomena. Izumitev arabških števil, ki so peljale k arimatiki in k algebri ter izumitev alfabetične pisave.

Vsega skupaj so nam torej poprejšna tisočletja podala samo pet znamenitih izumov, dočim nam jih je tekoče stoletje podalo trinajst.

Skoro isto je razmerje mej teoretičnimi razkritji.

Naše stoletje jih je prineslo dvanajst. To so:

1. razkritje mehničnega ekvivalenta gorkote kirje izkazal kot temeljni princip o hranitvi eneržije, 2. molekularna teorija plinov, 3. način direktnega merjenja gibljivosti luči in eksperimentalni dokaz, da se svet suče, 4. razkritje o funkciji prahu v naravi, 5. teorija o prvotnih in zloženih razmerah v kemiji, 6. razkritje narave meteorov in kometov, ki je omogočilo meteorične teorije o svetu, 7. dokaz o postanku in razvoju lednikov, 8. dokaz, da je človeštvo milijone let staro, 9. teorijo o organskem razvoju, 10. teorijo o celicah in o rekapitulaciji v nauku o embriju. 11. teorijo o kalih infekcijskih boleznij, 12. razkritje o naturi in o funkciji belih partikljev v krvi.

Ako pregledamo v preteklost, vidimo, da nam je 18. stoletje dalo dve skupini iznajdeb: 1. vstvarilo je moderno kemijo, kar je zasluga Blacka, Caven, Disha, Priestleya in Lavoisiera ter 2. ustvarilo je znanost o elektriki, kar je zasluga Franklina, Galvanija in Volte.

Več nam je prineslo 17. stoletje namreč: 1. gravitacijski nauk, 2. Keplerjev zakon, 3. diferencialno računanje, 4. Harveyev dokaz cirkulacije krvi in 5. Romerjevo določanje hitrosti svetlobe s pomočjo Jupiter satelitev, vsa prejšnja tisočletja so nam podala le Evklidovo geometrije.

Z ozirom na to, je Wallace, pač po vsi pravici naše stoletje imenoval stoletje čudežev, „The wonderful century.“

Politični pregled.

Državni zbor. — Minoli petek je poslanska zbornica po dalši in jako ostri razpravi odklonila predlog, naj se obtoži bivše Badenijevo ministerstvo, ker je lani ob tem času poklicalo na pomoč policijo, da ž njo ukroti nemške obstrukcioniste. Predlog je bil s 193 proti 174 glasom odklonjen, torej z majhno večino 19 glasov. Ta večina se je dobila samo s pomočjo nemške katoliške ljudske stranke, ki je šla zdaj z dssnico, dočim je tedaj, ko je bil stavljen ta predlog v prvič, glasovala z opozicijo in tako omogočila njega sprejetje. V torek je prišel na razpravo predlog, naj se obtoži Thunovo ministerstvo, ker je povodom protižidovskih izgredev v Gališki v 33 okrajih razglasilo izjemno stanje. Predlog so stavili socialni demokratje in ga je najprej utemeljeval Daszynski. Brez dvoma je Daszynski v svojem popisu galiških razmer in postopanja gališke šlahte ter uradništva močno pretiraval, ali če je le stoti del tega res, kar je povedal, potem zasluži ministerstvo, da se obtožni predlog sprejme, kajti potem so gališke razmere sramota celo za tako malo civilizovano državo, kakor je naša. Ministerski predsednik grof Thun je sicer Daszynskemu ugovarjal, a jako slabo, ker ni vedel družega reči, kakor da je Daszynski napadal odsotne osebe, ki se ne morejo braniti. Tak odgovor pač ni vreden piškovega oreha. Razprava o obtožnem predlogu se je včeraj nadaljevala, zajedno pa se je začelo prvo branje trgovinske pogodbe z Japonsko.

Nagodba. — Nagodbeni odsek deluje sicer počasi a delo gre vendar kolikor toliko od rok. V jedni zadnjih sej je trgovinski minister Dipauli priznal, da bo treba skleniti nov previzorij, ker je zlasti vsled razmer v ogerskem drž zboru nemogoče, da se definitivna nagodba pravočasno in parlamentarnim potom reši.

Dunaj za Südmarko. — Stolno mesto Dunaj ima od tega, da je sedež vseh centralnih uradov, središče cele dr-